שַׁמָּתָא של סעודת פורים אֵינָהּ נוֹהֶגֶת אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ – בי״ד.
הגמרא מבארת האם צריך עשרה לקריאת המגילה: אָמַר רַב, כשקוראים מְגִילָּה בִּזְמַנָּהּ, פרזים בי״ד ומוקפים בט״ו, קוֹרִין אוֹתָהּ לכתחילה אֲפִילּוּ בְּיָחִיד, ואין צריך עשרה, שביום זה כולם קוראים, ויש פרסום לנס. אבל כשקוראים שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ, כגון כפרים המקדימים ליום הכניסה, יש לקרוא בַּעֲשָׂרָה, שכך יש פרסום לנס.
רַב אַפֵּי אָמַר, בֵּין בִּזְמַנָּהּ בֵּין שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּהּ יש לקרוא לכתחילה בַּעֲשָׂרָה. הָוֶה עוּבְדָּא, וְחָשׁ לֵיהּ רַב לְהָא דְּרַב אַפֵּי – אירע מעשה שחשש רב לדברי רב אסי ואסף עשרה לקריאה בזמנה.
מקשה הגמרא: וּמִי אָמַר רַב הָכִי – שצריך עשרה שלא בזמנה, וְהָאָמַר רַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַב שְׁמוּאֵל בַּר שִׁילַת מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב, פְּרָזִים שָׁהֳלִין לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, עֲרֵב שַׁבָּת זְמַנָּם. ומכך שאמר ׳ערב שבת זמנם׳ ולא ׳מקדימין לערב שבת׳, משמע שזה הזמן הקבוע להם מאנשי כנסת הגדולה. ומבארת הגמרא: וכי הפרזים עֲרֵב שַׁבָּת הוא זְמַנָּם, וְהָא ודאי שַׁבָּת זְמַנָּם הוּא, שאנשי כנסת הגדולה תיקנו שיקראו בי״ד, ורק אחר כך גזרו שלא יקראו בשבת, והקדימו הקריאה, ומדוע אמר רב שערב שבת זמנם. אֶלָּא לָאו מה שאמר ׳ערב שבת זמנם׳ הָכִי קָאָמַר, אף שהקריאה שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּם, דינו כְּקריאה בִּזְמַנָּם, מַה בִּזְמַנָּם נקראת אֲפִילּוּ בְּיָחִיד, אַף שֶׁלֹּא בִּזְמַנָּם אֲפִילּוּ בְּיָחִיד. הרי שרב סובר שאף קריאה שלא בזמנה ביחיד, ולא כדבריו לעיל.
מתרצת הגמרא: לֹא זו הכוונה ערב שבת זמנם, וְלֵעָנְיַן מִקְרָא מְגִילָּה שלא בזמנה סובר רב שהיא בַּעֲשָׂרָה, אֶלָּא מַאי עֲרֵב שַׁבָּת זְמַנָּם, הכוונה לְאַפּוּקֵי מִדְּרַבִּי, דְּאָמַר, שי״ד שחל בשבת, הוֹאִיל וְנִדְחוּ עֲיָירוֹת מִמְּקוֹמָן – מלקרוא בשבת, יָדְחוּ לְיוֹם הַכְּנִיסָה. וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן רב, דִּבשנה זו עֲרֵב שַׁבָּת זְמַנָּם הוּא לקריאה, ואין מקדימים ליום הכניסה.

משנה

במשנה הקודמת מבואר שעיירות גדולות קוראים בי״ד, וכפרים מקדימים ליום הכניסה. משנתנו מבארת מהי עיר גדולה ומהו כפר. ודברים שמאחרים ולא מקדימים. ומתי אין הכפרים מקדימים ליום הכניסה.
אֵי זוֹ הִיא עִיר גְּדוֹלָה שקוראים בי״ד, כָּל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ עֲשָׂרָה בַּטְּלָנִין – שבטלים ממלאכה וניזונים מהציבור, שיהיו מצויים תמיד בבית הכנסת בזמן התפילה. אבל פָּחוֹת מִכָּאן – מעשרה, חֲרֵי זֶה כְּפָר ומקדימים ליום הכניסה.
המשנה מביאה דברים שמאחרים אותם: דווקא בְּאֵלּוּ – בזמני קריאת המגילה אם חלו בשבת אָמְרוּ חכמים שמַקְדִּימִין את הקריאה לפני השבת וְלֹא מְאַחֲרִין לאחר השבת. אֲבָל זְמַן עֲצֵי כְּהָנִים – הזמן הקבוע בשנה לכמה משפחות להקריב עצים למזבח, וְתִשְׁעָה בְּאָב, ושלמי חֲגִיגָה ביום טוב, וּמצות הַקְהֵל – קיבוץ העם בעזרה, כל אלו אם חלו בשבת מְאַחֲרִין אותם למחר וְלֹא מַקְדִּימִין אותם.
המשנה חוזרת להקדמת קריאת המגילה: אַף עַל פִּי שֶׁאָמְרוּ מַקְדִּימִין (וְלֹא מְאַחֲרִין), מכל מקום יום ההקדמה אינו כעיקר הזמן, ומוֹתָּרִין בְּהֶסְפֵּד וּבְתַעֲנִית, וְכן מותרים בְּמַתָּנוֹת לָאֶבְיוֹנִים.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵימָתַי תיקנו שכפרים יקדימו ליום הכניסה, בְּמָקוֹם שֶׁבְּנֵי הכפר נִכְנָסִין לעיירות בַּשֵּׁנִי וּבַחֲמִישִׁי למשפט, אֲבָל מָקוֹם שֶׁאֵין הם נִכְנָסִין לֹא בַּשֵּׁנִי וְלֹא בַּחֲמִישִׁי, אֵין קוֹרִין אוֹתָהּ אֶלָּא בִּזְמַנָּהּ – בי״ד.

גמרא

שנינו במשנה: אי זו היא עיר גדולה, כל שיש בה עשרה בטלנין.
תָּנָא בברייתא, עֲשָׂרָה בַּטְּלָנִין שאמרו, היינו שֶׁבטלים ממלאכה ונמצאים תמיד בְּבֵית הַכְּנֶסֶת.
שנינו במשנה: בְּאֵלּוּ אָמְרוּ מַקְדִּימִין וְלֹא מְאַחֲרִין. מבררת הגמרא: מַאי מַעֲמָא אין מאחרים את המגילה. אָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר שְׁמוּאֵל, אָמַר קְרָא ׳קִימוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים וגו׳ וְלֹא יַעֲבוֹר׳, דהיינו שאין לאחר את המגילה לאחר פורים.
מימרא נוספת שאמר רבי אבא בשם שמואל: וְאָמַר רַבִּי אַבָּא אָמַר שְׁמוּאֵל, מִנַּיִן שֶׁאֵין מוֹנִין יָמִים לְשָׁנִים, כלומר ששנה אינה נמנית לפי ימים אלא לפי חדשים, וכגון הנודר בראש חודש ניסן שלא ישתה יין שנה, אסור עד ראש חודש ניסן הבא, כיון שעברו שנים עשר חדשים, ואינו צריך להשלים לאחר ראש חודש ניסן עוד אחד עשר יום שעודפת שנת חמה על שנת לבנה, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יב ב) ׳לָכֶם חֹדֶשׁ הַשָּׁנָה׳, ומשמע שֶׁחֳדָשִׁים אַתָּה מוֹנֶה לְשָׁנִים, וְאִי אַתָּה מוֹנֶה יָמִים לְשָׁנִים.
וְרַבָּנָן דְּקֵיסָרִי הביאו עוד מִשּׁוּם רַבִּי אַבָּא וְאָמְרוּ, מִנַּיִן שֶׁאֵין מְחַשְּׁבִין שָׁעוֹת לֶחֳדָשִׁים, כלומר שאין מחשבים את החודש לפי שעות אלא לפי ימים, וכגון הנותן גט לאשתו והתנה שיהא גט אם לא יבוא עד חודש זה, והיה חודש חסר, וחזר בליל שלושים, חל הגט, כיון שעברו כל ימי החודש, ואין אומרים שכיון שהתפרש בין המולדות הוא כ״ט יום וי״ב שעות עדיין לא נגמר החודש, שֶׁנֶּאֱמַר (במדבר יא כ) ׳עַד חֹדֶשׁ יָמִים׳, ומשמע שֶׁיָּמִים אַתָּה מְחַשֵּׁב לֶחֳדָשִׁים, וְאִי אַתָּה מְחַשֵּׁב שָׁעוֹת לֶחֳדָשִׁים.
שנינו במשנה: אֲבָל זְמַן עֲצֵי כֹּהֲנִים וּתְשָׁעָה בְּאָב וַחֲגִינָה וְהַקְהֵל, מְאַחֲרִין וְלֹא מַקְדִּימִין. הגמרא מבארת הטעם שלא מקדימים: צום תִּשְׁעָה בְּאָב לא מקדימים, דַּאֲקְדּוּמֵי פּוּרְעָנוּת לֹא מַקְדְּמֵי – אין מקדימים זמן שנקבע על פורענות. שלמי חֲגִינָה, וּמצות הַקְהֵל לא מקדימים, מִשּׁוּם דְּאַבָּתֵי לֹא מְטָא – שעדיין לא הגיע זְמַן חִיּוּבֵיהוּ, ואין לקיים מצוה קודם שנתחייב.
תָּנָא בברייתא, חֲגִינָה וְכָל זְמַן חֲגִינָה מְאַחֲרִין. מבררת הגמרא: בְּשִׁלְמָא חֲגִינָה מאחרין, הַיְינוּ דְּאִי מִיקְלַע יום טוב בַּשַּׁבַּתָּא [–בשבת] מְאַחֲרִינַן לָהּ להקרבתה לְבָתַר שַׁבַּתָּא – לאחר שבת. אֶלָּא זְמַן חֲגִינָה שמאחרין, מַאי הִיא. אָמַר רַב אוֹשַׁעְיָא, הָכִי קָאָמַר, ׳חֲגִינָה׳ מאחרים הקרבתה אם חל יום טוב ראשון בַּשַּׁבָּת, ואם חל בחול קרב ביום טוב. וְאילו עוֹלַת רְאִיָּיה, אֲפִילּוּ בְּיוֹם טוֹב שחל בחול, דְּזְמַן הקרבת חֲגִינָה׳ הוא, מכל מקום מְאַחֲרִין את העולת ראייה. ומַנִּי – כדעת מי נשנתה הברייתא, בֵּית שַׁמַּאי הִיא, דְּתַנְיָן בביצה (יט.), [בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים], מְבִיאִין [–מקריבים] שְׁלָמִים [חגיגה ושמחה] בְּיוֹם טוֹב, משום שיש בהם אכילה לבעלים ולכהנים, ומלאכה לצורך אוכל נפש הותרה ביום טוב. וְאֵין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶן – על השלמים ביום טוב, משום שבות. אֲבָל לֹא מקריבים עוֹלוֹת ראייה ביום טוב כלל, אלא בחול המועד. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, מְבִיאִין ביום טוב בין שְׁלָמִים וּבין עוֹלוֹת ראייה, וְאֵף סוֹמְכִין עֲלֵיהֶן.
ביאור נוסף ל׳כל זמן חגיגה׳: רָבָא אָמַר, פירוש הברייתא הוא, חֲגִינָה, כָּל זְמַן חֲגִינָה – כל הרגל, מְאַחֲרִין הקרבתה, אבל טַפֵּי – אחר הרגל לֹא מאחרים אותה. דִּתְנַן (חגיגה ט.), מִי שֶׁלֹּא חָג – לא הביא חגיגתו בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן שֶׁל חָג, הרי הוא חוֹגֵג וְהוֹלֵךְ אֶת כָּל הָרֶגֶל כּוּלּוֹ ומביאו בשאר הימים, וְאפילו בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן שֶׁל חָג. עָבַר כל הָרֶגֶל, וְלֹא חָג, שוב אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתוֹ ופקעה מצות הקרבתו.
ביאור נוסף: רַב אַשֵׁי אָמַר, כך פירוש הברייתא, חֲגִינָה וְכָל זְמַן שנאמר להביא בו חֲגִינָה, מְאַחֲרִין הקרבתו לאחר שבת, וּבא לרבות אֲפִילּוּ עֲצֶרֶת – שבועות דְּחַד יוֹמָא הוא, שמְאַחֲרִין ההקרבה לאחר שבת, ויש לו תשלומין שבעה ימים כשאר המועדות. דִּתְנַן (שם יז.), ומוֹדִים בית הלל לבית שמאי שֶׁאִם חָל עֲצֶרֶת לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת, שֶׁיּוֹם טָבוּחַ [–זביחת עולת ראייה ושלמי חגיגה] אַחַר הַשַּׁבָּת.
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר רַבִּי חֲנִינָא, רַבִּי נָטַע נְטִיעָה בְּפוּרִים,

וְכֵן רָחַץ בְּקִרוֹנָהּ שֶׁל צִפּוֹרִי [–בעיר ציפורי ביום השוק בפרהסיא בשעת הילוך הקרונות] בְּשַׁבָּעָה עָשָׂר בְּתַמּוּז. וְכֵן בְּקֹשׁ לַעֲקוֹר את תְּשָׁעָה בְּאָב, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ חכמים בענין תשעה באב. אָמַר לְפָנָיו [–לפני רבי אלעזר] רַבִּי אַבָּא בַּר זַבְדָּא, רַבִּי, לֹא כָּךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה שרבי רצה לעקור את צום תשעה באב בכל השנים, אֶלָּא באותה שנה שרצה לעוקרו תְּשָׁעָה בְּאָב שֶׁחָל לִהְיוֹת בַּשַּׁבָּת הָיָה, וְדָחֲינוּהוּ החכמים לְאַחַר הַשַּׁבָּת, וְאָמַר רַבִּי, הוֹאִיל וְנִדְחָה מזמנו, יִדָּחֶה לגמרי באותה שנה, וְלֹא הוֹדוּ לו חֲכָמִים על כך. קָרֵי רבי אלעזר עָלֶיהָ – על עצמו את הפסוק (קהלת ד ט) 'טוֹבִים הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד', כלומר טוב שלמדתי זאת עם רבי אבא בר זבדא, שבכך נתבררה לי שמועה זו, שהוא תיקן אותי.

מקשה הגמרא: וְרַבִּי הֵיכִי נָטַע נְטִיעָה בְּפוּרִים, הרי נטיעה היא מלאכה, וְהָתָנֵי רַב יוֹסֵף, נאמר בפסוק (אסתר ט יט) 'עֹשִׂים אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ אֲדָר שִׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב', 'שִׂמְחָה' מְלַמֵּד שֶׁאֲסוּרִים בְּהֶסְפֵּד על מת, שההספד ממעט את השמחה. 'מִשְׁתֶּה' מְלַמֵּד שֶׁאָף מי שאין לו לעשות סעודה אָסוּר להיות בְּתַעֲנִית. 'יוֹם טוֹב' מְלַמֵּד שֶׁאֲסוּר בַּעֲשִׂיַּית מְלָאכָה כיום טוב. מתרצת הגמרא: אֶלָּא רַבִּי בַּר אַרְבִיסַר הָיָה – היה גר במקום שאינו מוקף חומה ונהג פורים בי״ד, וְכִי נָטַע בְּחַמִּישָׁה נָטַע – ומעשה הנטיעה היה בט״ו, בפורים של מוקפים.

מקשה הגמרא: אִינִי – האם אכן רבי היה גר במקום פרוז, וְהָא רַבִּי בְּטְבֶרְיָא הָוָה גר, וּטְבֶרְיָא מוּקֶפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הֲוַאי, ואם כן עשה פורים בט״ו. מתרצת הגמרא: אֶלָּא צריך לומר, שֶׁרַבִּי בַּר חֲמִישָׁה הָוָה – היה בן ט״ו, שהיה גר בטבריה, וְכִי נָטַע בְּאַרְבִיסַר הָוָה – ומעשה הנטיעה היה בי״ד.

מקשה הגמרא: וּמִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ לרבי דִּטְבֶרְיָא מוּקֶפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן, ולכן נטע בי״ד, וְהָא חִזְקִיָּה קָרֵי מגילה מְגִלָּה דִּטְבֶרְיָא בְּאַרְבִיסַר וּבְחַמִּישָׁה, משום דְּמַסְפְּקָא לֵיהּ אי טבריה מוּקֶפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הֵיא אִי לָא. מתרצת הגמרא: לְחִזְקִיָּה מַסְפְּקָא לֵיהּ אם חומת טבריה עמדה בימות יהושע, וּלְרַבִּי פְּשִׁיטָא לֵיהּ שהיתה מימות יהושע, ולכן נהג פורים רק בט״ו, ונטע בי״ד.

מקשה הגמרא: וְכִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ – אף אם פשוט לרבי שטבריה מוקפת מימות יהושע ועושים בה פורים בט״ו, מִי שָׁרֵי – האם מותר לעשות מלאכה בי״ד, וְהָכְתִיב בִּמְגִלַּת תַּעֲנִית (פי״ב) אֶת יוֹם אַרְבָּעָה עָשָׂר באדר וְאֶת יוֹם חֲמִשָּׁה עָשָׂר בו יוֹמֵי פּוּרְיָא אִינּוּן – ימי פורים הם, דִּלְא לְמִסְפַּד בְּהוֹן – שאין להספיד בהם, וְאָמַר רָבָא, מה שנכתב במגילת תענית איסור ההספד ותענית, אף שכבר נאמר במגילה, לֹא נִצְרְכָא אֶלָּא כדי ללמוד לֶאֱסוֹר אֶת שֶׁל זֶה בָּזֶה וְאֶת שֶׁל זֶה בָּזֶה – למוקפים אף בי״ד, ולפרזים אף בט״ו. ואף אם פשוט לרבי שטבריה מוקפת חומה מימות יהושע, היה עליו להימנע ממלאכה בי״ד, מטעם שהמוקפים נוהגים מקצת יום טוב אף בי״ד. מתרצת הגמרא: מה שאמרו לאסור של זה בזה, הֲנֵי מִילֵּי בְּהֶסְפֵּד וּבְתַעֲנִית, אֲבָל איסור מְלָאכָה כל אחד נוהג יוֹם אֶחָד וְיוֹתֵר וְלֹא.

מקשה הגמרא: אִינִי – האם אכן אין איסור מלאכה אלא יום אחד, וְהָא רַב חִיָּיהּ לְהַהוּא גַּבְרָא דַּהֲוָה קָא שָׁדֵי בֵּיתְנָא בְּפוּרְיָא – רב ראה אדם שזרע פשתן בפורים, וְלִטְלְטֵיהּ – וקיללו, ומחמת כן לֹא צָמַח בֵּיתְנִיהּ [–פשתנו]. מתרצת הגמרא: הָתָם בַּר יוֹמָא הָוָה – מעשה זה היה ביום שעשו פורים באותו מקום, ולכן קיללו על המלאכה.

תירוץ נוסף איך נטע רבי נטיעה בפורים: רַבָּה בְּרֵיהּ דְּרָבָא אֲמַר, אֲפִילּוּ תֵּימָא שרבי נטע נטיעה בְּיוֹמֵיהּ – ביום שעשו פורים בעירו, משום שאיסור הֶסְפֵּד וְתַעֲנִית בפורים קָבִילוּ עֲלַיְיהוּ ישראל, ואילו איסור מְלָאכָה לֹא קַבִּילוּ עֲלַיְיהוּ ישראל כלל. וראיה לכך: דְּמַעִיקָּרָא בהנהגת ישראל בשנה שאירע הנס כָּתִיב (ט יט) 'שִׂמְחָה וּמִשְׁתֶּה וְיוֹם טוֹב', וּלְבַסּוֹף – בקבלת ישראל לדורות כָּתִיב (שם כב) 'לַעֲשׂוֹת אוֹתָם יְמֵי מִשְׁתֶּה וְשִׂמְחָה', וְאִילּוּ 'יוֹם טוֹב' שנלמד ממנו איסור מלאכה לֹא כָּתִיב שם, ומוכח שלא קיבלו לדורות איסור מלאכה.

מקשה הגמרא: וְאֶלָּא אם אין איסור מלאכה בפורים, רַב מַאי טַעֲמָא לַטְלְטוּלֵיהּ [–קיילל] לְהַהוּא גַּבְרָא שזרע פשתן. מתרצת הגמרא: דִּבְרִים הַמּוּתָּרִין וַאֲחֵרִים נָהֲגוּ בָּהֶן אִיסּוּר הָוָה – תושבי המקום ההוא נהגו שלא לעשות מלאכה בפורים, ואף דברים המותרים מן הדין אסור לעשות בפני אנשים שנהגו בהם איסור. וְאִילּוּ בְּאַתְרֵיהּ [–במקומו] דְּרַבִּי לָא נָהֲגוּ – לא נהגו שלא לעשות מלאכה בפורים, והיה מותר לו לנטוע בפורים.

תירוץ נוסף איך רבי נטע נטיעה בפורים: וְאִיבָּעֵית אֵימָא, לְעוֹלָם גם במקומו של רבי נָהֲגוּ שלא לעשות מלאכה בפורים, וְרַבִּי נְטִיעָה שֶׁל שִׂמְחָה נָטַע, ופורים הוא יום שמחה ומותר לנטוע בו נטיעה של שמחה, ולכן לא חשש רבי למנהג שלא לעשות מלאכה. ו'נטיעה של שמחה' היינו כְּדִתְנַן (תענית יב:), עֲבָרוּ אֵלּוּ [–שלש עשרה תעניות על עצירת גשמים] וְעדיין לֹא נַעֲנוּ מן השמים, מְמַעֲטִין הצבור בְּמַשָּׂא וּמַתָּן, בִּבְנָיָן, וּבִנְטִיעָה, בְּאֵירוּסִין וּבִנְישׂוּאִין. וְתָנָא עֲלָהּ בברייתא לפרש דברי המשנה, בִּנְיָן, הכוונה בִּנְיַן שֶׁל שִׂמְחָה, וכן נְטִיעָה הכוונה נְטִיעָה שֶׁל שִׂמְחָה, שראוי לנהוג כנזופים ואבלים על עצירת הגשמים. ומפרשת הברייתא: אֵיזֶהוּ בִּנְיָן שֶׁל שִׂמְחָה, זֶה הַבּוֹנֶה בֵּית חֲתֻנּוֹת לִבְנוֹ, שכשמשיא את בנו הראשון בונה לו בית ועושה שם חופתו. וְאֵיזוֹ הִיא נְטִיעָה שֶׁל שִׂמְחָה, זֶה הַנּוֹטֵעַ אֲגוּרְנְקִי [–אילן] שֶׁל מְלָכִים, שהיו נוטעים אילן וכופפים אותו על גבי יתידות ועושה צל רב, ותחתיו אוכלים בימות החמה.

הגמרא חוזרת לדון בחומתה של טבריה: נוּפָא, חִזְקִיָּה קָרֵי בְּטְבֶרְיָא בְּאַרְבִיסַר וּבְחַמִּישָׁה, דְּמַסְפְּקָא לֵיהּ אִי מוּקֶפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הִיא אִי לָא. מקשה הגמרא: וּמִי מַסְפְּקָא לֵיהּ מִלְּתָא [–ענינה] דִּטְבֶרְיָא לגבי זמן בניית חומותיה, וְהָכְתִיב בענין חלוקת הארץ (יהושע יט לה) 'וְעָרֵי מִבְצָר הַצִּדִּים צֹר וְחֲמַת רַקַּת וְכִנֶּרֶת', וְקָרֵינָא לָן 'רַקַּת' זוֹ טְבֶרְיָא. ומבואר שבימות יהושע היתה טבריה עיר מבצר, דהיינו מוקפת חומה, וודאי שזמנה הוא בט״ו, ומדוע נסתפק חזקיה.

מתרצת הגמרא: הֵיינוּ טַעֲמָא [–הטעם] דְּמַסְפְּקָא לֵיהּ, מִשּׁוּם דְּחַד גִּיסָא שׁוּרָא דִּיסָא הֲוַת – שבצד אחד החומה היא ים הכינרת, ואין חומה אחרת בצד זה, ואם כן אינה מוקפת חומה גמורה מכל הצדדים.

מקשה הגמרא: אִי הָכִי שאין לה חומה מכל צדדיה, אַמַּאי מְסַפְּקָא לֵיהּ לחזקיה אם נחשבת מוקף, הרי וַדַּאי לָאו חוֹמָה הִיא, וזמנה בי״ד, דִּתַנְיָא בברייתא, נאמר במוכר בית בערי חומה (ויקרא כה ל) 'וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חֹמָה', ודרשו שעיר חומה נחשב דווקא אם יש לה חומה גמורה, וְלֹא שׁוּר אִינַר – שחומתה נעשית מגגותיה, כלומר שהקיפו את העיר בבתים, והקירות החיצוניים הם חומת העיר. ובמוכר בעיר שאינה מוקפת נאמר (שם לא) 'אֲשֶׁר אֵין לָהֶם חֹמָה סָבִיב', ודרשו שמוקף הוא אם החומה מקיפה את העיר מכל צדדיה, וּפָרַט לְטִבֶרְיָא שֶׁיֵּשָׁהּ חוֹמָתָהּ. ואם אין טבריה נחשבת מוקף לגבי מוכר בית, מדוע הסתפק חזקיה לגבי מגילה.

מתרצת הגמרא: לְעִנְיַן בָּתֵּי עָרֵי חוֹמָה לֹא מְסַפְּקָא לֵיהּ, וודאי שאין לטבריה דין מוקף, כיון שבצד אחד היא גלויה ופרוצה ובפסוק נאמר 'חומה', כִּי קָא מְסַפְּקָא לֵיהּ לְעִנְיַן מִקְרָא מְגִלָּה, שלא נזכר בה 'חומה' אלא לשון פרזים, ולכך הסתפק מַאי הוא פְּרָזִים וּמַאי הוא מוּקָפִין דִּכְתִיבִי גַּבֵּי מִקְרָא מְגִלָּה, האם מִשּׁוּם דְּהָנֵי מִיגְּלוּ וְהָנֵי לֹא מִיגְּלוּ – 'פרזים' היינו מגולים ושאינם פרזים היינו מכוסים, וְאִם כֵּן הָא [–טבריה] נַמִּי מִיגַּלְיָא מצד הים. אוֹ דִלְמָא מִשּׁוּם דְּהָנֵי מִיגְּנוּ וְהָנֵי לֹא מִיגְּנוּ – ש'פרזים' אינם מוגנים ונוח לכבשם, ושאינם פרזים הם מוגנים, וְהָא [–טבריה] נַמִּי מִיגַּנְיָא – הים מגן עליה, ודינה כמוקפים. וּמִשּׁוּם הָכִי מְסַפְּקָא לֵיהּ לגבי מגילה מה דינה של טבריה.

מספרת הגמרא: רַב אַסִי קָרֵי מְגִילָּה בְּהוּצָל [–שם מקום] בְּאַרְבִיסַר וּבְחַמִּישָׁה, משום דְּמַסְפְּקָא לֵיהּ אִי הוצל מוּקֶפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן הִיא, אִי לָא. אִיבָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַב אַסִי, לְאִי הוצל דְּבֵית בְּנְיָמִין מוּקֶפֶת חוֹמָה מִימוֹת יְהוֹשֻׁעַ הִיא בוודאות, וקוראים בה בט״ו.

הגמרא מביאה דעה ש'רקת' אינה טבריה: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, כִּי הֲוִינָא טַלְיָא – בנערותי, אָמִינָא מִלְּתָא דְּשַׁאֵילְנָא לְסָבַיָּא – אמרתי דבר ששאלתי אחר כך לזקנים,